

CSW 2018

SIVILT SAMFUNNS INNSPILL TIL NORSKE MYNDIGHETER

FNs Kvinnekommisjon 2018 gir en unik mulighet for samarbeid mellom kvinner og jenter på landsbygda, nasjonale myndigheter og sivilt samfunn for å fremme en bærekraftig utvikling bygget på likestilling og likeverd. Dette må skje på lokalt, nasjonalt og globalt nivå.

FNs 62. Kvinnekommisjon må i sin slutterklæring tydelig knytte seg til de mål og indikatorer som er vedtatt i FNs Bærekraftsmål. Kvinner og jenter på landsbygda må fullt inkluderes i agenda 2030 og deres interesser må interseksjonelt inkluderes i alle 17 mål.

Forrige gang FNs Kvinnekommisjon diskuterte tema knyttet til kvinner på landsbygda klarte ikke medlemslandene å bli enige om en slutterklæring. I 2018 må det skapes enighet utover et status quo. Sivilt samfunn stiller klare krav til at man får enighet om en slutterklæring som faktisk er på premissene til de det gjelder – nemlig jenter og kvinner på landsbygda. Slagordet til FNs Bærekraftsmål er «Leave no one behind». Det sies at kvinner og jenter på landsbygda er dem som er «left furthest behind». Dette må vi gjennom årets Kvinnekommisjon bidra til å endre.

Bærekraftsmålene er universelle og Norge skal på lik linje med alle andre land oppfylle målene, og underveis rapportere på fremdrift frem mot 2030. Vi har også i Norge mye som må gjøres for at vi skal oppnå målene, og utfordringene knytter seg også for Norge blant annet til kvinner og jenter på landsbygda. Norsk sivilt samfunn vil oppfordre norske myndigheter til å synliggjøre at også Norge har utfordringer og uoppfylte mål. Det bidrar til å gi oss en større kredibilitet, fremfor å fremstå som et land med det meste på plass når det gjelder likestilling. Konkluderende observasjoner fra CEDAW-komiteen fra november 2017, etter Norges rapportering på forpliktelser etter FNs Kvinnekonvensjon, viser at det fremdeles er en rekke utfordringer og mangler.

Kvinner og jenter på landsbygda har utfordringer og muligheter, og det er viktig at FNs Kvinnekommisjon ser mangfoldet med ulike samfunn med ulik styrke og varierende behov som må ses på spesielt. Det gjelder ungdom, enker, migranter og flyktninger, urfolkskvinner, personer med funksjonsnedsettelse, og personer med etnisk, religiøs og seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet. Det er viktig at FNs Kvinnekommisjon ser interseksjonaliteten mellom ulike grupper og bidrar til et sluttokument som kan fjerne lagvis påbygning av diskrimineringsfaktorer.

Kvinner og jenter på landsbygda må selv være med på å utforme, implementere og monitorere politikk og arbeid som angår dem, slik at det skjer på verdige måter og i tråd med menneskerettighetene. Menneskerettighetene er universelle og gjelder både i fred og konflikt.

Vi ber den norske regjeringen om å aktivt synliggjøre viktigheten av et samfunn bygget på mangfold, likestilling og ikke-diskriminering.

Utfordringene for kvinner og jenter på landsbygda er annerledes enn for jenter og kvinner i byene. Det gjelder tilgang til utdanning, arbeid, arverettigheter og rett til land, vilkår for kvinnelige bønder til markeder, lån- og kreditter, informasjon og teknologi, helse og sanitære forhold - inkludert seksuell og reproduktiv helse og rettigheter – utfordringer knyttet til klimaendringer, etniske, kulturelle og tradisjonelle former for diskriminering og økende grad av brudd på menneskerettigheter og trusler og drap på kvinnelige menneskerettighetsforkjempere.

Menneskerettighetsforkjempere er under økende press. Spesielt de som jobber knyttet til landrettigheter, internasjonale selskapers brudd på menneskerettigheter, urfolks rettigheter opplever sterk grad av trusler, overgrep og drap. Kvinnelige menneskerettighetsforkjempere på landsbygda er ofte særlig utsatt og antall drap, overgrep og fengsling i strid med menneskerettighetene er økende. De har ofte også lengre vei til nettverk og aktører som kan sette søkelys på overgrep og bidra til økt trygghet.

I land i det globale sør står kvinner for opp mot 80% av landbruksarbeid. Det er behov for økt kjønnsagregert data og forskning som kan bidra til at også disse kvinnene får mulighet til å komme ut av fattigdom. Det er klare koblinger mellom mangel på økonomiske virkemidler, tilgang til tekniske virkemidler og informasjon, mulighet til effektivt landbruk og forebygging av klimaendringer.

Gutter og menn må trekkes med i arbeidet for å bedre kvinners situasjon på landsbygda, og for selv å bli inkludert i likestillingsarbeidet.

Konkrete innspill

Menneskerettigheter og deltagelse

1. Inkorporer eksisterende internasjonale menneskerettigheter og utviklingsrammeverk i lovgivning på nasjonalt, regionalt og lokalt plan.
2. Kvinnelige menneskerettighetsforkjempere på landsbygda må sikres mot forfølgelse. Videre må de anerkjennes og gis tilstrekkelige ressurser for å drive sitt arbeid.
<https://www.norway.no/en/missions/wto-un/norway-statements-test/human-rights/other/2017/human-rights-defenders-un-consensus-resolution-2017/> **Ref.Para.11**

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/181&referer=http://www.ishr.ch/news/un-adopts-landmark-resolution-protecting-women-human-rights-defenders&Lang=E
3. Kvinner og jenter på landsbygda må sikres tilgang til juridisk bistand, mulighet til å nå et kompetent politi og uavhengige domstoler. Dette er forutsetninger for rettsikkerhet.
4. Organisasjonsrett og ytringsfrihet for kvinner og jenter på landsbygda må tydeliggjøres og sikres. Deres mulighet til deltagelse på myndighetsnivå, i sivilt samfunn og som enkeltindivider må støttes opp om. Sivilt samfunns mulighet til å jobbe og å høres innskrenkes i et økende antall land i form av regelverk og lovgivning.
5. Marginaliserte gruppers stemmer på landsbygda må sikres inkludering. Det gjelder blant annet unge jenter, enker, urfolkskvinner. Selv om man i forhandlingssammenheng går bort

fra lange opplister må enkelte grupper inkluderes og ses avhengig av hovedtematikk for Kvinnekommissjonen.

Kjønnsbasert vold

1. Det må anerkjennes at vold mot kvinner og jenter er en stor likestillingsutfordring.
2. Fremme politikk og få lover som sikrer for null-toleranse for vold mot kvinner og jenter i alle nivå av samfunnet. Dette må inkludere alle former for vold, diskriminering, overgrep, utnyttelse, menneskehandel og mishandling som kvinner og jenter på landsbygda utsettes for - inkludert å identifisere og fjerne skadelige tradisjonelle og kulturelle praksiser, fordommer og diskriminering og sosiokulturelle normer som marginaliserer kvinner og jenter eller som normaliserer kjønnsbasert vold og overgrep.

Engasjer og involver lokale ledere og religiøse ledere, utvidede familier, media og unge personer må inkluderes i dette arbeidet.

3. Kvinner og jenter på landsbygda utsettes for stor grad av vold og overgrep på vei til skole, for å hente vann, bringe varer til lokale markeder grunnet manglende infrastruktur og transport. Dette må styrkes og utbedres for å gi bedre beskyttelse slik at kvinner og jenter kan få lik tilgang til utdanning og arbeid, helsetjenester og sanitære forhold, og til å kunne utføre arbeid i hjemmet og i jordbruk.
4. Former for krisesentertilbud må være tilgjengelig også på landsbygda.
5. Underliggende årsaker til barneekteskap på landsbygda må bekjempes. Det inkluderer fattigdom, vold, manglende mulighet til utdanning, arbeid og fri bevegelse.

Implementering av juridiske rammeverk som forbyr barneekteskap må styrkes og «smutthull» som fremdeles tillater tradisjonelle og kulturelle praksiser, inkludert foreldres tillatelse, må fjernes.

6. Menn og gutter må ta del i arbeidet for å fremme kvinner og jenters like rettigheter og bidra til at eksisterende lovgivning implementeres. Ved opplæring og holdningsskapende arbeid vil menn og gutter på landsbygda kunne bidra til å skape endringer over generasjoner som sikrer kvinner og jenter mot vold og overgrep.
7. Kvinner og jenter skal ikke oppleve seksuell trakassering.

Helse og sanitære forhold

1. Arbeidet for god seksuell og reproduktiv helse på landsbygda må styrkes. Svangerskap- og fødselsrelatert dødelighet er for høy og er nært knyttet til mangel på prevensjon, trygge graviditeter, fødsler og barselperioder og utrygg abort. Det må arbeides for bedre tilgang til

svangerskap og fødselsomsorg, tilgang til trygge aborttjenester og avkriminalisering av abort.

2. Unge jenter opplever ofte hindringer i tilgang til reproduktive helsetjenester og spesielt prevensjonsmidler, noe som fører til uønsket og uplanlagte graviditeter. Det må jobbes for å ut til denne gruppen gjennom nye og allerede eksisterende helsetilbud. Økt tilgang til prevensjonsmidler er også sentralt for voksne kvinner. Vi vet at tilgangen og bruken vil øke når tilbud om prevensjonsmidler integreres i tilgjengelige helsetjenester.
3. Kvinner og jenter på landsbygda har altfor ofte manglende tilgang til grunnleggende helsetjenester. Det må jobbes for å opprette flere helsetjenester og lokale helsestasjoner med personale som kan ivareta kvinner og jenters behov i et livsløpsperspektiv.
4. Grunnleggende helsetjenester, både fysisk og psykisk helse må desentraliseres fra spesialisthelsetjenester i sentrale områder til lokale helsearbeidere. Dette har viset seg svært effektivt der slike tilbud finnes i dag. For å nå ut til de områdene som har få helsetilbud er det viktig å gi kvinner på landsbygda informasjon og opplæring til å kunne delta i helseprogram og tjenester lokalt. Helsetjenestene må inkludere tilgang til teknologi og løsninger som kan gi mer effektive tjenester uten å måtte kompromisse på kvalitet.
5. Gi kvalitetsmessig standardisert helseinformasjon til familier på landsbygda. Det må inkludere informasjon om ernæringsbehov for barn, styrking av sanitære forhold og tilgang på rent vann for å forebygge sykdom og smittsomme epidemier som i stor grad rammer kvinner og barn.

Inkludere tilgang til helhetlig seksualitetsundervisning og informasjon om seksuell og reproduktiv helse og utdanning tilpasset behovene for kvinner og jenter på landsbygda. Herunder er det også viktig å øke jenters og kvinners tilgang på trygge sanitærfasiliteter og hygieneartikler under menstruasjon.
6. Satsing på og utbedring av forebyggende helsetilbud. Dette må inkludere identifisering av sykdom gjennom screening og overvåking av personer med særskilt risiko. Kvinner på landsbygda er i mindre grad enn kvinner i byområder del av screening knyttet til kreft, HIV og hjertesykdom, og symptomer oppdages derfor i mindre grad på tidlige stadier.

Utdanning, arbeid og teknologi

1. Anerkjenn verdien av ubetalt omsorgsarbeid, gjeldende for både kvinner og menn, og den viktige verdien det har i alle samfunn. Kvinner og jenter på landsbygda utfører en uforholdsmessig stor del av husarbeid og ubetalt omsorgsarbeid. Denne skjevdeling i

arbeidsforhold opprettholder kjønnsdeling av fattigdom. ILO konvensjon 189 må ratifiseres og implementeres.

Jfr. Også CSW61 Agreed Conclusions para b <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/61/csw-conclusions-61-web.pdf?la=en&vs=5452>

2. Investere i CARE-economy - dermed både bidra til å formalisere mer av omsorgsarbeidet og legge til rette for at kvinner delta i annet lønnet/inntektsbringende arbeid.
3. Generelt en overgang fra uformell til formell økonomi - gjerne ref til ILOs rekommendasjon om dette.
4. Trygghet til jobb og i jobb (evt ref til ILO). Retten til å organisere seg er viktig.
5. Arbeide for en bedre folkerettslig beskyttelse (ILO) mot kjønnsbasert vold i arbeidslivet. (Dette vil nok bli fagbevegelsens kampsak under CSW62)
6. Kvinner og jenter på landsbygda må gis lik mulighet til utdanning på alle nivå. Barrierer i form av sivil status, funksjonsnedsettelse, omsorgsansvar eller andre utfordringer som hindrer jenter fra å gå på skole/returnere til skolegang for å fullføre utdanning må fjernes. I dag eksisterer hindringer i form av kulturelle barrierer knyttet til tradisjonelle kjønnsrollemønstre og andre tradisjonelle praksiser.
7. Jenter som blir gravide mens de går på skole må sikres mulighet til å fullføre utdanning etter endt svangerskap. Lovgivning som hindrer dette må fjernes.
8. Unge jenter må få informasjon som setter dem i stand til å forstå egne rettigheter. De må få informasjon i form av utdanning og skoling som setter dem i stand til å beskytte egne rettigheter.
9. Kjønnssagregerte data må prioriteres slik at utfordringer og muligheter synliggjøres og utdanning for jenter og kvinner kan muliggjøres på en bedre tilrettelagt måte.
10. Det må satses på både akademisk og yrkesrelatert utdanning for jenter på landsbygda, som også kan gi ulike former for jordbruksutdanning. Utdanning og kompetanse i form av kurs og tiltak rettet mot kvinner som har falt utenfor utdanningsløp.
11. Kvinner og jenter på landsbygda må gis økt tilgang til teknologi og skoling for å kunne bruke ulike former for ny teknologi. Økning av mobile måter for læring og tilgang til mobile bibliotek er eksempel på former for læring. Dette kan bidra til å skape inntektsgivende arbeid, og utvikle nye og bedre måter å drive jordbruk på.

Land- og vannrettigheter og klimaendringer

1. Kvinners rett til å produsere mat på egne ressurser, til egen familie, og egen befolkning, inklusive rett til landbruksareal og vannressurser.

2. Nasjonale lover og internasjonalt rammeverk må sikre kvinners rett til å lagre, bruke og dele egne såfrø. Rett til eget såkorn, egne frø og rett i hele verdikjeden – må kunne spare, bruke og selge/dele (kvinner må ikke bli straffet på grunn av intellektuelle rettigheter).
3. Kvinnelige bønders deltakelse i verdikjeden må økes gjennom blant annet støtte til kooperativer, andre organisasjoner, fri fagorganisering og nødvendig kompetanse. Kvinner skal kunne være engasjert i, ta del i og ha nytte av alle ledd i verdikjeden, produksjon, prosessering, salg og markedsføring av mat. Sikre kvinners medbestemmelse i besluttede organer i kooperativer, bøndernes organisasjoner og øvrige ledd i verdikjeden for mat og landbruksvarer.
4. Kvinner må ha lik rett til overføringer/subsidier rettet mot landbruk. Kvinner må få lik tilgang til innsatsfaktorer i landbruket.
5. Matsuverenitet handler om ett hvert lands rett til å produsere mat til egen befolkning. Det må inkludere kvinners rett til medbestemmelse over eget lands landbruks- og matpolitikk.
6. Nasjonale tilpasnings- og skadebegrensningsplaner må utvikles gjennom inkluderende og gjennomsluktige prosesser der kvinner er betydelig representert i planlegging og implementering.
7. Kvinners deltakelse i beslutningsprosesser knyttet til matproduksjon og klima må sikres. Det er kvinner som blir direkte berørt av klimaendringene, og må derfor være med i planlegging og implementering av tiltak, støtte til tiltak og kvinner må få opplæring i bruk av klimatilpassede metoder og teknologi med mer.
8. Avstanden fra forskning og ut til kvinner på landsbygd må reduseres. Rådgivningstjenester må styrkes, og det trengs i større grad kvinner som veiledere. Og vise versa, kvinners behov for kunnskap må også tas hensyn til i forskning og utviklingsarbeid knyttet til produksjon av mat, fiber og energi.

Merknad til zero draft 2.februar 2018

Norsk sivilt samfunn ber om at regjeringen sette inn krefter sammen med andre for å beholde para z. Dette er av stor viktighet og er en «red line» for sivilt samfunn.

Sluttklæringen må også inkludere språk som ivaretar et inkluderende og utvidet familiebegrep, som vi ber om at Norge tydelig bidrar til og støtter opp om.

Dokumentet er et samarbeid mellom følgende organisasjoner –

FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål

Norske Kvinners Sanitetsforening, Norsk Kvinnesaksforening, Nei til EUs Kvinneutvalg, LO, Unio, Juristforbundet, Partnership for Change, FRI!, Utviklingsfondet, KFUK, Sex og Politikk, Norges Bygdekvinnelag, Reform, Caritas